CSEHSZLOVÁKIA

a 80-as évek küszöbén

1 A dolgozók százezres fõnyi tüntetése Prágában, 1918 május 1.-én. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom gyõzelme Oroszországban nagy hatással volt a nép politikai aktivitásának és harcának erõsödésére az Osztrák-Magyar Monarchia és a háború ellen, a szociális és nemzeti elnyomás ellen. 1918 október 28.-án megalakult az önálló csehszlovák állam, amelyben a hatalmat a burzsoázia ragadta magához.

2 Josef Krosnař munkás-képviselõ törvényellenes letartóztatása 1920-ban. A dolgozók jogos szociális követelményeire a kormány sortüzekkel és megtorlásokkal válaszolt.

3 A német megszálló erõk bevonulása Prágába 1939 március 15.-én. A nyugati nagyhatalmak árulása és az uralkodó burzsoázia behódolása után megszünt a csehszlovák önállóság. Nemzeteink hatéves szenvedése következett a német fasizmus zsarnoksága alatt.

4 A fasizsták véres terrorja az egész nemzet kiirtására irányult. 1942 júniusában felégették s a földdel tették egyenlõvé Lidice cseh községet Kladno vidékén, és lakosait legyilkolták.

5 1944-ben kitört a Szlovák Nemzeti Felkelés, mint a szlovák nép hõsies ellenállásának a kifejezése a klérofasiszta elnyomás ellen.

6 A cseh nép Májusi Felkelésével 1945-ben tetõfokára hágott harca a fasiszta megszállás ellen.

DEUTSCHE DEMOKRATISCHE REPUBLIK
BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
ÖSTERREICH
Hřenske-Schmilka
Cinovec-Zinnwald
Harrachov-Jakuszyce
Bělovec-Náchod-Kudowa-Słone
Vojtanov-Schönberg
Pomezí nad Ohří-Schirnding
Rozvadov-Waidhaus
Folmava-Furth im Wald-Schafberg
Železná Ruda-Bayer. Eisenstein
Strážný-Philippsreut
Dolní Dvořiště-Wullowitz
Nová Bystřice-Grametten
Halámky-Neu Nagelberg
České Velenice-Gmünd
Hatě (Chvalovice)-Klein Haugsdorf
Mikulov-Drasenhofen
Bratislava-Petržalka-Berg
ÚSTÍ n. L.
Labe
Terezín
Bezděz
Trosky
Jánské Lázně
Jáchymov
Karlovy Vary
Františkovy Lázně
Ohře
Loket
Cheb
Mariánské Lázně
Lidice
Křivoklát
Karlštejn
Berounka
PRAHA
Poděbrady
Kuks
Náchod
HRADEC KRÁLOVÉ
Cidlina
Kutná Hora
Litomyšl
Český Šternberk
Sázava
Konopiště
Vltava
PLZEŇ
Domažlice
Orlík n. Vlt.
Zvíkov
Otava
Lužnice
Hluboká n. Vltavou
Třeboň
Telč
Jihlava
Pernštejn
Morava
BRNO
Slavkov u Brna
Znojmo
Dyje
Lednice
ČESKÉ BUDĚJOVICE
Český Krumlov
Rožmberk n. Vlt.
E 12
E 14
E 15
E 7
E 84
Nemzeti parkok
Védett természeti területek
Várak, kastélyok és védett városi műemlékek

1980-BAN 35 ÉV TELT EL CSEHSZLOVÁKIÁNAK A SZOVJET HADSEREG ÁLTALI FELSZABADULÁSA ÓTA A FASIZMUS IGÁJA ALÓL. A FASIZMUS ELLEN A NEMZETI ÉS SZOCIÁLIS FELSZABADULÁSÉRT FOLYTATOTT HARCBAN ÖSSZEKOVÁCSOLÓDOTT A NÉP EGYSÉGE; A FASIZMUS LEGYŐZÉSE UTÁN A NÉP MEGDÖNTÖTTE A TŐKE URALMÁT ÉS A SZOCIALISTA TÁRSADALOM ÉPÍTÉSÉNEK AZ ÚTJÁRA LÉPETT.

CSEHSZLOVÁKIA

a 80-as évek
küszöbén

Orbis sajtóiroda,
Praha

Gustáv Husák, a CSSZKP KB főtitkára
s a CSSZSZK elnöke.
<

Felvétel a Szaljut 6 — Szojuz 27 — Szojuz 28 kozmikus komplexusból. Jurij Romanyenko, Georgij Grecsko, Alexandr Gubarev és Vladimir Remek űrhajósok.

Baráti beszélgetésben Leonyid Iljics Brezsnyevvel, a SZKP KB főtitkárával, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnökével.

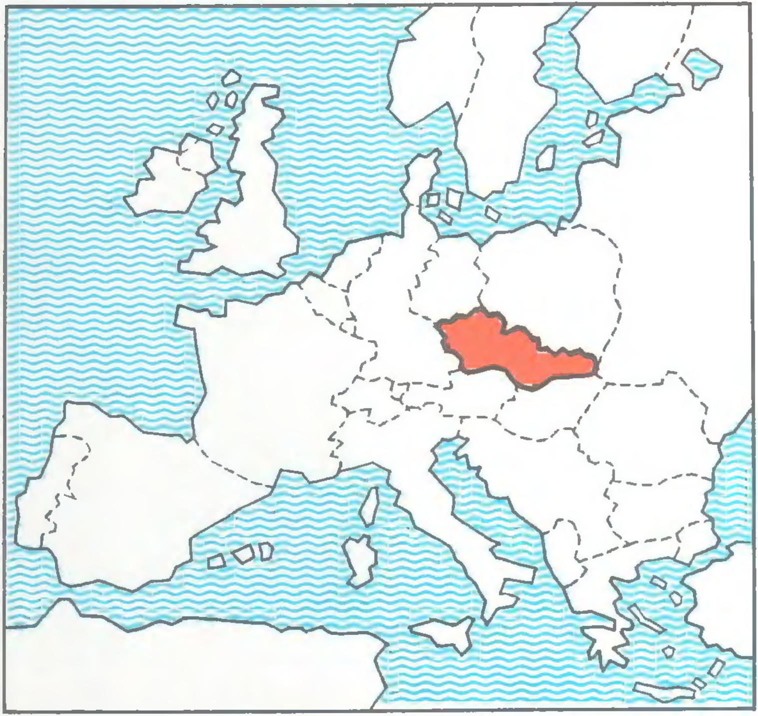

CSEHSZLOVÁKIA ÉS A VILÁG

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság (CSSZSZK) Európa szívében fekszik, utak kereszteződésén, melyek a Föld összes kontinenseinek és országainak népével kötik össze. Csehszlovákia 1978-ban a világ harmadik országa lett — a Szovjetunió és az Egyesült Államok után —, amely az Interkozmosz programjának keretében kiküldte űrhajósát a kozmikus térbe.

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság területe 127 876 km², ami Földünk szárazföldi területének 0,1 %-a, s kiterjedésével a világon a 93. helyen áll.

A világ népességében Csehszlovákia 0,37 %-kal részesedik (38. hely). Lakosainak száma 15,3 millió, ebből 10,3 millió (67,4 %) a Cseh Szocialista Köztársaságban (CSSZK), 5 millió pedig (32,6 %) a Szlovák Szocialista Köztársaságban (SZSZK) él. A népesség 1 km² -re eső átlagos sűrűsége 120 lakos; a lakosság többsége — 68,9 % — kétezren felüli lakosú városokban él, 31,1 % vidéken.

A szocialista Csehszlovákia gazdaságilag fejlett ország, jelentős részesedéssel (1,25 %) a világ nemzetközi kereskedelmében. Élénk keres-

kedelmi kapcsolatokat tart fenn több, mint 120 állammal. Jelenlegi részaránya a világ ipari össztermelésében 1,6 %, az acél termelésében 2,1 %, a gépiparban 2,2 %, a szénbányászatban 2,7 %. Az egy főre eső termelési volumene az átlagos világszínt négyszerese, s ez Csehszlovákiát a világ élenjáró országai közé sorolja.

A szocializmus építésének 32 éve alatt (1948 óta) a csehszlovák nép hatalmas termelö-potenciált épített ki országában (az ipari termelés tizenegyszeresére, a nemzeti jövedelem pedig majdnem hatszorosára nőtt), mint az életszínvonal emelésének egyik alapvető tényezőjét, minden állampolgár jogai és szükségletei kielégítésének anyagi alapját.

A csehszlovák dolgozók 1948 óta nem ismerik a munkanélküliséget.

A csehszlovák nép jó gazdaként építí országát és biztosítja annak boldog jövőjét. Ezért törekszik megértésre és barátságra a világ minden népével, és a kölcsönösen előnyös nemzetközi együttműködés fejlesztésére. Mély meggyőződése, hogy a különböző társadalmi rendszerű államok békés együttélése elengedhetetlenül szükséges, s harcol a feszültség enyhüléséért a nemzetközi kapcsolatokban, a világbéke megőrzéséért és megszilárdításáért.

A fôbb ipari és mezőgazdasági termékek egy főre eső termelé
(1978 évi adatok)

		CSSZSZK	*NDK*	*NSzK*	*Francia-ország*	*Ausz-tria*	*Svéd-ország*
Villamosenergia	kWh	4564	5725	5764	4177	5068	10891
Acél	kg	1010	416	695	428	642	510
Műanyagok	kg	54	45	114	49	58	67
Cement	kg	673	747	547	526	764	278
Gabonafélék	kg	723	569	391	854	617	699
Tej	kg	372	486	380	562	432	393
Hús	kg	93	106	72	90	76	62
Tojás	kg	18	17	15	14	12	13

Diszpécserterem a KGST egyesített energetikai rendszerének központi diszpécser szervezetében Prágában.

Mezőgazdasági Főiskola Prága-Suchdolban. Vietnami diáklány szemináriumi gyakorlat közben.

Csehszlovákia szilárd láncszeme a szocialista országok közösségének, s a velük fennálló szoros szövetségben látja békés jövőjének legfőbb zálogát.

A szocialista Csehszlovákia aktív politikát fejt ki nemzetközi kapcsolatainak minden területén. Alapító tagja az Egyesült Nemzetek Szervezetének, 120 országgal fejleszti diplomáciai kapcsolatait, 60 nemzetközi kormány-szervezetnek tagja, és 1200 nemzetközi szervezetben képviselteti magát. Tagja többek között a következő nagyjelentőségű nemzetközi szervezeteknek: a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsnak, az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO), az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO), az Egészségügyi Világszervezetnek (WHO), az Interparlamentáris Uniónak, a Béke Világtanácsának, a Szakszervezeti Világszövetségnek, a Demokratikus Ifjúság Világszövetségének, a Demokratikus Nők Világszövetségének, a Nemzetközi Diákszövetségnek, és sok más szervezetnek.

A POLGÁROK JOGAI ÉS LÉTBIZTONSÁGAI

A csehszlovák polgárok politikai és társadalmi, valamint gazdasági helyzetét meghatározza az egyének és a szocialista társadalom érdekeinek összhangja. Ez a társadalom kizárta a kizsákmányolásnak bárminemű formáját, és a termelőeszközök társadalmi tulajdonba vételével lefektette a polgárok tényleges egyenlőségének gazdasági alapját, valamint érdekeik és szükségleteik kielégítésének reális biztosítékát.

A szocialista társadalom minden polgárától megkívánja, hogy a saját és az egész társadalom érdekében képességeihez mérten vegyen részt munkájával az értékek megteremtésében, fejlessze személyiségét, művelődjön és növelje képesítését, és vegyen részt a közügyek irányításában.

A társadalom viszont átfogóan törődik szükségleteivel: munkaalkalmakat létesít számára, biztosítja a végzett munka igazságos díjazását, törődik anyagi szükségleteivel, valamint művelődésével, kulturális fejlődésével és egészségi állapotával, segítségére van a családalapításnál és a gyerekek nevelésénél, támogatást és gondoskodást biztosít számára betegség és rokkantság esetében és öregkorában, gondoskodik

Május 1. ünnepének előestéjén a Prágai Vár Spanyoltermében hagyományosan állami kitüntetéseket adományoznak a legjobb dolgozóknak és kollektiváknak.

Az állam gondoskodása a polgárokról már születésüknél kezdődik. Szülészeti osztály Prága-Motol kórházában.

Az újszülöttek névadó ünnepsége a Broumovi Városi Nemzeti Bizottságon, a kelet-csehországi kerületben (megyében).

biztonságáról s óvja környezetét, amelyben dolgozik és él.

A kiváló dolgozókat, bányászokat, munkásokat, technikusokat, tudósokat és művészeket a társadalom magas kitüntetések, érdemrendek és címek adományozásával is értékeli.

Az alkotmány és a törvények Csehszlovákia minden polgárának, kivétel nélkül, főleg a következő jogokat és szabadságokat biztosítja:

a) szociális jogok

— a munkához, annak díjazásához és a munka utáni pihenéshez való jog

— az egészség védelméhez, ingyenes gyógykezeléshez való jog, valamint anyagi biztosításhoz öregség és munkaképtelenség esetében

— a művelődéshez való jog

— az anyaság, házasság és család védelméhez való jog

— a nők egyenlő helyzetéhez való jog a családban, munkában és a közéletben,

A Cseh Müszaki Főiskola gépészeti fakultása Prágában. Hallgatók előadáson az egyik előadóteremben.

Új nyugdíjas-otthon Borovanyban, a České Budějovicei járásban.

b) politikai jogok

— egyenjogúság nemzetiségre, fajra és nemre való tekintet nélkül
— aktív és passzív választójog a képviseleti szervekbe
— javaslatokkal, indítványokkal és panasszal élés joga a képviseleti szervekhez és a többi állami szervhez
— szabad véleménynyílvánítás joga, különösen szólás- és sajtószabadság, valamint gyülekezési szabadság,

c) személyi szabadságok és jogok

— a lakás sérthetetlenségének, a levéltitoknak és egyéb posta által továbbított közlések titkának a joga
— tartózkodási hely szabad választása és vallásszabadság
— személyi tulajdonjog, beleértve az öröklési jogot az ilyen tulajdonra.

A POLITIKAI RENDSZER

„A Csehszlovák Szocialista Köztársaság szocialista állam, amely a munkások, a parasztok és az értelmiség szilárd szövetségén alapul, s melynek élén a munkásosztály áll,

olyan állam, melyben minden hatalom a dolgozó népé,

két egyenjogú testvéri nemzet, a csehek és a szlovákok szövetségi állama,

a szocialista világrendszerhez tartozik, baráti kapcsolatokra törekszik a világ minden nemzetével, és az állandó béke biztosítására az egész világon".

(A CSSZSZK alkotmányából)

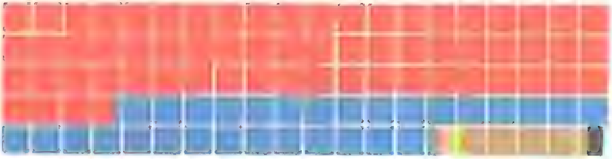

A lakosság nemzetiségi megoszlása %-ban

- csehek — 63,9
- szlovákok — 30,4
- ukránok — 0,3
- oroszok — 0,1
- lengyelek — 0,5
- magyarok — 4,0
- németek — 0,5
- más nemzetiségűek — 0,3

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság szövetségi állam. Alkotórészei a Cseh Szocialista Köztársaság és a Szlovák Szocialista Köztársaság. A Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Cseh Szocialista Köztársaság fővárosa Prága, a Szlovák Szocialista Köztársaságé Pozsony.

Az államhatalom képviselője a Csehszlovák Szocialista Köztársaság elnöke, akit a szövetségi parlament választ ötévi időszakra. Egyben a fegyveres erők főparancsnoka.

Csehszlovákia két egyenjogú, nyelvileg egymáshoz igen közelálló nemzet, a csehek és a szlovákok állama. Élnek benne magyar, lengyel, német és ukrán nemzetiségű polgárok is, akiknek az alkotmány egyenjogúságot biztosít. Reálisan biztosított joguk van a művelődéshez saját nyelvükön, jogukban áll ezt használni hivatalos eljárásoknál az illető területeken, egyesülési joguk van nemzetiségi szervezetekben, és joguk van sajtóra és információkra saját nyelvükön.

Csehszlovákia politikai rendszere a szocialista demokrácia elvein alapul. Minden hatalom az ál-

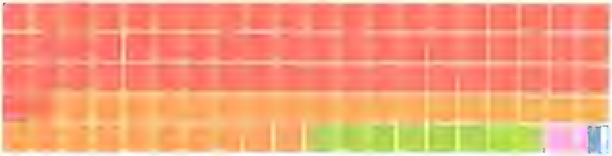

A lakosság szociális megoszlása %-ban

- munkások — 61,8
- egyéb alkalmazottak — 28,3
- szövetkezeti parasztok — 7,7
- egyénileg gazdálodó kisparasztok — 0,5
- egyáb szövetkezeti termelők — 1,6
- egyéb önálló és szabad foglalkozásúak — 0,1

lamban a dolgozó népé, amelynek az alkotmány szavatolja és a szocialista állam reálisan biztosítja az aktív részvétel tág lehetőségeit az állam és a társadalom irányításában.

A szocialista állam irányítási mechanizmusának az alapja a képviseleti szervek, amelyeket a nép választ és ellenőriz, és a népnek felelősséggel tartoznak. További tág lehetőségeket nyújtanak minden polgárnak az aktív részvételre a társadalom és az állam életében a fasizmus elleni harc éveiben kialakult Nemzeti Frontban tömörült önkéntes társadalmi szervezetek és politikai pártok.

A Nemzeti Front magában foglalja az összes politikai pártokat: Csehszlovákia Komunista Pártját, a Csehszlovák Szocialista Pártot, a Csehszlovák Néppártot, a Szabadságpártot, a Szlovák Megújhodás Pártját —, valamint az önkéntes társadalmi szervezeteket: a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalmat, a Szocialista Ifjúság Szövetségét, a Csehszlovák Nők Szövetségét, a szövetkezeti, testnevelési és egyéb érdekképviseleti szervezeteket. A Nemzeti Front Cseh-

szlovákia nemzeteinek és nemzetiségeinek internacionalista egységét testesíti meg, és a munkásosztály, a szövetkezeti parasztság és az értelmiség szövetségének politikai kifejezője.

A nép az államhatalmat képviseleti testületei által gyakorolja; ezek a Szövetségi Gyűlés, a Cseh és a Szlovák Nemzeti Tanács és a nemzeti bizottságok (tanácsok). A képviselőket ezen képviseleti testületekbe az összes 18 éven felüli polgárok választják általános, egyenlő, közvetlen és titkos választásokon, ötéves időszakra. A képviselőjelölteket a Nemzeti Front javasolja a tagjait képező szervezetek soraiból. A képviselők felelősséggel tartoznak választóiknak, akik visszahívhatják őket, ha nem válnak be.

A képviseleti testületek összetétele megfelel a lakosság szociális megoszlásának. A legutóbbi, 1976 évi választásokon a Szövetségi Gyűlésbe megválasztott képviselők 54 %-a eredeti foglalkozását tekintve munkás és 18 %-a paraszt. Az összes képviselett testületek képviselőinek mintegy 30 %-a nő.

A CSSZSZK Szövetségi Gyűlésének ülése.

A képviseleti szervek struktúrája

CSSZSZK	*CSSZK*	*SZSZK*
Szövetségi Gyűlés, amelynek két háza van: Népi Kamara — 200 képviselő, akiket egész Csehszlovákiában választanak, és Nemzetek Kamarája — 150 képviselő, akiknek a felét CSSZK-ban, a felét pedig SZSZK-ban választják	Cseh Nemzeti Tanács — 200 képvi selővel	Szlovák Nemzeti Tanács — 150 képvi-selővel

A Csehszlovák Szocialista Köztársaságban működnek továbbá *az államhatalom és a közigazgatás területi szervei — a nemzeti bizottságok* (tanácsok):

a kerületekben (megyékben) 12 kerületi nemzeti bizottság,	1 600 képviselő
a járásokban, városokban és községekben 7 931 nemzeti bizottság	194 000 képviselő

A polgárok további tízezrei vesznek részt a nemzeti bizottságok munkájában, ezeknek számos albizottságában, aktívájában és a lakóhelyi polgári bizottságokban. Jelentős a polgárok tevékenysége a társadalmi szervekben is, amelyek a Nemzeti Front és a nemzeti bizottságok ténykedéséhez fűződnek.

Ilymódon a polgárok százezrei közvetlenül vesznek részt a közügyek és a társadalmilag hasznos ügyek intézésében. Kiveszi a részét ebből úgyszólván minden család, ami a szocialista állam széles demokratizmusának egyik jellemzője.

A *jogszolgáltatást* választott és független bíróságok végzik. A bírákat a képviseleti testületek választják. Tisztségük gyakorlásában függetlenek és csak az érvényes jogrend köti őket.

TERMÉSZETI FELTÉTELEK ÉS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

Csehszlovákia nem bővelkedik túlságosan természeti kincsekben, nyersanyagokban, mindazonáltal a föld adományai elég lehetőséget nyújtanak a gazdasági fejlődésre. A legnagyobb természeti kincsekhez tartozik az átlagban jó minőségű mezőgazdasági föld, a nagykiterjedésű erdők, a barna- és feketeszén és a folyóvizek energiája. Az ásványi nyersanyagok közül főleg szilikát nyersanyagai vannak — mészkő, kaolin és üvegipari homok, magnezit, s kisebb mennyiségben vasérc és színes fémércek. Kőolaj és földgáz csak csekély mennyiségben kerülnek kitermelésre. A természet adományai közé kell továbbá sorolni a számos gyógyforrást — Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Teplice, Piešťany (Pöstyén) stb., valamint a természeti szépségeket, melyekkel az állam gondosan törődik.

Karlovy Vary. — Kilátás a fürdőhely parkjából az új, modern „Thermal" szállodára.

	Kiterjedése 1000 km²-ben	*Megoszlása %-ban*	*Egy főre eső terület (hektárban)*
Összterület ebben:	**127,9**	**100,0**	**0,84**
mezőgazdasági föld	69,5	54,4	0,46
ebből szántóföld	48,9	38,2	0,32
erdők	45,3	35,4	0,30
egyéb terület	13,1	10,2	0,08

Csehszlovákia gondosan óvja természeti környezetét, és új termelőegységeket és egyéb létesítményeket épít a mai és a jövő nemzedékek javára.

Külfejtő barnaszénbánya Csehország északnyugati részében, Most városánál.

Az állam következetesen törődik a szénbányászat által terméketlenné vált területek rekultiválásával. Új kórház Most városában.

Népgazdaság

Csehszlovákia 1948-ban már mint iparilag fejlett ország lépett a szocializmus építésének útjára. De csak a gazdaság szocializálása tette lehetővé a csehszlovák nép számára véglegesen felszámolni a munkanélküliséget (a polgári Csehszlovákiában az 1930-as években több, mint 900 ezer munkanélküli volt) és a kapitalista világ egyéb betegségeit.

A szocializmus építésének éveiben Csehszlovákia gazdasági potenciálja lényegesen megnövekedett: a nemzeti jövedelem 5,9- szeresére, az ipari termelés 11-szeresre, az építőipar teljesítménye 13-szorosra és a mezőgazdasági termelés 50 %-kal nőtt. Az állóeszközök értéke az 1948 évihez képest 3,2-szer magasabb.

A gazdaság szerkezete a szocializmus építésének éveiben lényegesen megváltozott, főleg az ország további iparosítása és a szolgáltatások teljesítőképességének fejlesztése folytán.

Az alapvető mutatók fejlődése

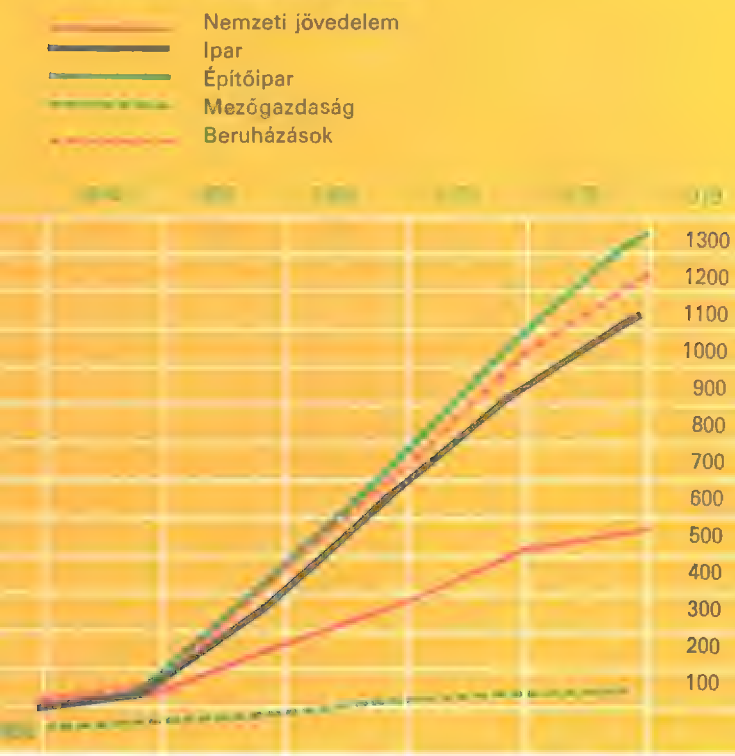

A nemzeti jövedelem 97,4 %-a a szocialista szektorban (87,4 % az állami vállalatokban, 10 % a szövetkezetekben) jön létre, 2,2 % a személyi gazdaságokban és 0,4 % a magánszektorban.

Lényegesek az ország gazdasági szerkezetének területi változásai is, a korábban szegény területek fejlesztése. E tekintetben a legszembetűnőbb Szlovákia gazdasági fellendülése, amely a szocialista út beindítása előtt mezőgazdasági terület volt, viszont ma már korszerű iparral rendelkező ország.

A szocialista építés éveiben Szlovákia fejlett iparú országgá alakult át. Fonalszövő és feldolgozó gyár a Poprád melletti Svitben.

Szlovákia helyzete Csehszlovákián belül

	Növekedési index 1978/48			*SZSZK részaránya %-ban*	
	CSSZSZK	*CSSZK*	*SZSZK*	*1948*	*1978*
Nemzeti jövedelem	576	524	849	19,2	28,2
Ipari termelés	1077	896	2287	13,3	28,4
Mezőgazdasári termelés	152	134	213	29,0	32,3
Építőipari termelés	1274	1147	1615	27,1	34,4
Beruházások	1237	1174	1384	29,8	33,5
Foglalkoztatottság	131	126	145	27,5	30,4
ebből az iparban	168	143	323	14,0	26,9
Lakosság	123	115	142	28,1	32,3

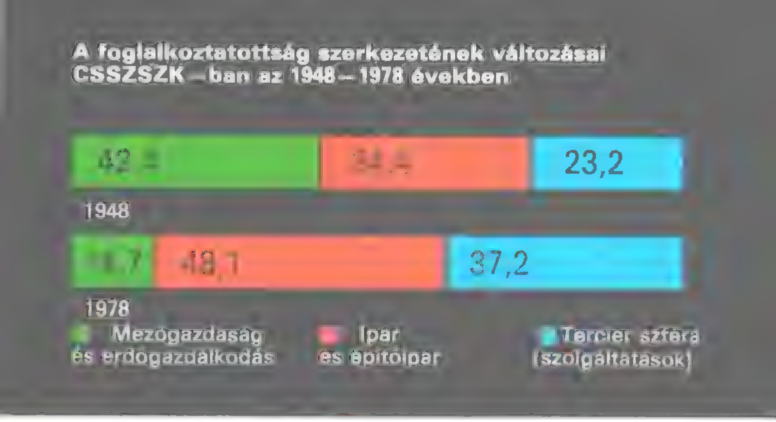

A foglalkoztatottság szerkezetének változásai CSSZSZK-ban az 1948–1978 években

A gazdasági szerkezet változását mutatja *a foglalkoztatottság szerkezetének a változása* is, a mezőgazdaság részarányának erős csökkenése (a munkatermelékenység emelkedése folytán) és a foglalkoztatottság növekedése az iparban, az építőiparban és a nem termelö, szolgáltatási ágazatoklan.

A lakosság gazdasági aktivitása

A szocialista Csehszlovákiában az emberek munkához való joga teljes mértékben biztosítva van. A lakosság gazdaságilag aktív része igen magas, 47,6 %-ot tesz ki. Az összes dolgozók számában a nők 45,3 %-kal részesednek. Egyes ágazatok erősen feminizáltak, például a belkereskedelemben a dolgozók 73 % - a nő.

A munka új jelleget kapott. Lényegesen emelkedett a dolgozók képesítése és a gépekkel való ellátottsága. A termelő szférában ma a gépeknek az egy dolgozóra eső értéke közel hatszor magasabb, mint 1948-ban. A középiskolai végzettségű dolgozók részaránya az 1953—1979 években 9,6 %-ról 19,7 %-ra nőtt, és a főiskolai végzettségűeké 2,4 %-ról 6,2 %-ra. Ez, a termelés koncentrációjával és jobb szervezettségével együtt, lehetővé tette a munkatermelékenység

A Nobel-díjas Heyrovský professzor felfedezése alapján felépített polarográf.

Makromolekuláris Vegytani Intézet Prágában.

Atomerőmű Jaslovské Bohunicében, Bratislava közelében.

Befejezési munkálatok a gázvezeték építkezésén. Ez a nemzetközi energia-ütőér a CSSZSZK területén halad át és 1030 km hosszú.

növekedését az 1948-as évvel szemben az iparban a 6,8-szorosára, az építőiparban a 7,1-szeresére és a mezőgazdaságban az 5-szörösére. Jelentős tényező a gazdasági fejlődésben a nagy létszámú tudományos-kutató bázis; ebben 162 ezer ember tevékenykedik, azaz az összes dolgozók 2,3 %-a.

Ipar

A csehszlovák népgazdaság fő ágazata az ipar. Nemcsak a korszerű technikára támaszkodik, hanem a munkások hagyományos ipari kézügyességére és iparművészeti érzékére. Az ipar képes gyártani komplikált berendezéseket az atomenergetika, kohászat és vegyipar céljaira, óriás szerszámgépeket, nagyteljesítményű villanymozdonyokat, autókat, repülőgépeket, elektromos és elektrotechnikai műszereket, de éppen úgy finom csipkéket, kristály csillárokat, csiszolt üveget, törékeny karácsonyfa-díszeket és keramikai tárgyakat.

Az ipar a megtermelt nemzeti jövedelemhez 60 %-ban járul hozzá, 2 és 3/4 millió embert foglalkoztat (az összes dolgozók 38 %-át) és megélhetést nyújt tehát a lakosság két ötödének. Ellátja a népgazdaságot termelőeszközökkel, és

A csehszlovák repülőgépipar az egész világon ismert, különösen gyakorló- és sportrepülőgépei. Az utóbbi években sok országban nagyon megkedvelték a kis TURBOLET szállító repülőgépeket is.

Munkásaink ügyessége és hozzáértése megmutatkozik az iparművészi kerámiai tárgyak kézműves termelésében is.

termékei kivitelünk döntő részét képezik. A teljes, végleges felhasználásra szolgáló értékesítésből a belkereskedelemnek történő szállítások 45,2 %-ot tesznek ki, az export számára 39,2 %-ot és a beruházások céljaira 14,6 %-ot.

Az 1948-as évhez képest a szocialista építés 31 éve alatt az ipari termelés a 11-szeresére emelkedett. Leggyorsabban nőtt a gépipar termelése, 28-szorosan, és a vegyiparé, 32-szeresen.

Az ipari termelés fejlődése a CSSZSZK–ban

A csehszlovák ipar teljesítőképességét mutatja úgy a termelés teljes volumene és az egy lakosra eső termelése, mint a termelési struktúra. A fő ágazat a gépipar, amely a teljes ipari termelés 29,5 %-át adja; nagy bázisa van a kohászatban, amely az egész termelésben 11,4 %-kal részesedik. Az ipari termelésben a többi ágazatok közül a fűtőanyag- és erőmű-ipar részaránya 10,9 %, a vegyiparé 8,6 %, az építőanyag termelésé 3,6 %, a fogyasztási cikkek iparáé 16,4 % és az élelmiszeriparé 14,6 %.

Egyes ipari termékek termelése 1979–ben

		Összesen		*Egy lakosra eső mennyiség*
Szénkitermelés	mill. t	124,7	t	8,2
Villamosenergia	mld kWh	68,0	kWh	4 462
Gáz	mill. m^3	7 814	m^3	513
Kőolaj feldolgozása	ezer t	18 883	kg	1 239
Acél	mill. t	14,8	kg	971
Műanyagok	ezer t	853,1	kg	56,0
Vegyi műszálak	ezer t	151,6	kg	9,9
Nitrogéntrágya	ezer t	591,4	kg	38,8
Papir	ezer t	861,3	kg	56,5
Cement	ezer t	10 257	kg	673

Építőipar
Az építőiparból a szocializmus éveiben egy magas koncentrációt és gépesítést felmutató ágazat lett. Több, mint 600 ezer embert foglalkoztat (minden 1000 lakosból 42 embert) és a legkülönbözőbb építkezéseket valósítja meg: bányászati, közlekedési (metró, autósztráda), ipari és lakásépítkezéseket, kórházakat és kulturális létesítményeket.

Mezőgazdaság
A csehszlovák mezőgazdaság jellegzetes vonása a nagyüzemi termelés, amit a szocializálás, a magas szintű gépesítés és az állandóan növekvő szakosítás tettek lehetővé. A szocialista szektor ma már a mezőgazdasági föld 94,6 %-án gazdálkodik (ebből 32,4 %-on állami gazdálkodások és 67,6 %-on szövetkezetek). A magánszektor a mezőgazdasági föld 4,4 %-án gazdálkodik, és 1 %-on nem mezőgazdasági üzemek. Az állami gazdaságok átlagos kiterjedése 7,7 ezer hektár, a szövetkezeteké 2,5 ezer hektár. Óriási különbség ez a háború előtti időkkel szemben, amikor a mezőgazdaságok 71 %-ának 5 hektáron aluli volt a kiterjedése. A mezőgazdaságban 906 ezer ember dolgozik, azaz

A metró Malostranská állomásának belső kiképzése.

A Koospol külkereskedelmi vállalat épülete Prágában.

A főbb mezőgazdasági termékek

	Termelés összesen	*Egy lakosra*	*100 hektár mező-gazd. földre*	*A mezőgaz-daság egy dolgozójára*
Gabona	10 948 ezer t	723 kg	157 t	12,1 t
Hús élősúlyban	1 894 ezer t	125 kg	27,2 t	2,1 t
Tej	5 472 mill. l	361 l	78,7 ezer. l	6,0 ezer. l
Tojás	5 032 mill. db.	332 db	72,4 ez. db	5,6 ez. db

Aratás a Szepesi Vár alatt.

minden ezer lakos közül 60 ember (a háború előtt ez a szám 230 ember volt, és a mezőgazdaság 3,3 millió ember munkáját kötötte le, tehát a mai állomány 4,6-szorosát). A mezőgazdaságban dolgozó összlétszámból 615 ezer a szövetkezeti parasztok száma.
A csehszlovák mezőgazdaságnak jó a teljesítőképessége úgy az össztermelés, mint a termelés intenzitásának szempontjából. Az alapvető termékeken kívül, azaz gabonán, burgonyán, cukorrépán és takarmánynövényeken kívül, termeszt komlót, szőlőt, gyümölcsöt és zöldséget. A gabona átlagos hektárhozama 41,5 mázsa.

A szocialista mezőgazdaság fontos vonása, az állami és a szövetkezeti szektorban egyaránt, hogy a dolgozónak ugyanolyanok a munkafeltételei, mint a népgazdaság többi ágazatában, tehát ugyanúgy joga van munkaszüneti napokra és szabadságra, társadalombiztosításon alapuló gondoskodásra betegség, öregség és rokkantság esetében, és hogy a jövedelme ugyanolyan szinten van, mint a népgazdaság többi ágazatainak a dolgozóinál; így 1978-ban az átlagos havi munkabér a népgazdaságban 2517 Kčs volt, a mezőgazdaság állami szektorában 2434 Kčs, a szövetkezeti szektorban pedig a dolgozók átlagos havi juttatása 2514 Kčs volt.

Burgonyaszedés

Bortermelésünknek régi hagyományai vannak. Borpince Vlčnovban, Uherské Hradiště járásban.

Komlószüret. A sörgyártás fontos nyersanyagának begyűjtése Rakovník vidékén.

Erdő- és vízgazdálkodás

Fontos gazdasági ágazat az erdőgazdálkodás, amely 45 ezer km^2 erdőterületre vonatkozik, ami az ország területének kb. egy harmada. Az erdők termelőképességének fenntartására, erdősítéssel és az erdei munkák gépesítésével, nem kis figyelmet fordítanak. Ennek folytán évenként 17 millió erdei ürméter fa kerül kitermelésre (3/4 részben fenyőfa). Érdemes megemlíteni az erdők vadállományának gazdagságát, ami évenként 170 ezer őz, szarvas, dámvad és muflon, közel egy millió nyúl és több, mint egy millió fácán kilövését teszi lehetővé. Az összes elejtett vad súlya évenként közel 10 ezer tonna.

Tekintettel az ország szárazföldi fekvésére és kizárólagos függőségére a csapadékoktól, nagy gondot kell fordítani a vizeknek medencékben való visszatartására. A múltban erre csak a halastavak szolgáltak; ezeknek a területe összesen 53 ezer hektár. Az utóbbi évtizedekben azonban intenzíven épülnek nagy gátak és víztárolók. Ezeknek a száma elérte a 152-tőt, csúcsidőben 4,5 milliárd m^3 vizet tartanak vissza, s egyben erőműi célokra is ki vannak használva.

A mély erdők vadban gazdagok.

Bőséges a délcsehországi halastavak termése.

Úgy a halastavak, mint a gátak üdülés céljaira is szolgálnak, valamint haltenyésztésre, aminek ősidők óta magas színvonala van. Az évi kihalászott halmennyiség meghaladja a 17 ezer tonnát, aminek több, mint 80 %-át a halastavak adják. Nagy gondot fordítanak a haltenyésztésre a hegyi és egyéb patakokban és a folyókban, a sporthorgászat céljaira.

Az utóbbi években nagy összegeket áldoznak víztisztító berendezések építésére (ma már ezeken megy át a szennyvizeknek kb. a 70 %-a), továbbá a mezőgazdaságot szolgáló öntözőcsatornák építésére.

Közlekedés

Az egész országot sűrű vasúti és közúti hálózat szövi át, ami nemcsak a belföldi szükségletekből adódik, hanem a nemzetközi tranzitforgalom követelményeiből is. Épülőben van az autópálya hálózat, ami az európai autósztráda rendszerbe kapcsolódik, magas színvonalon van úgy a belföldi, mint a nemzetközi légiforgalom, állandóan bővül a kőolaj- és gázvezetékek hálózata, amely az olaj és a földgáz tranzit szállításait is ellátja a Szovjetunióból. Jellemző Csehszlovákiára a sűrű autóbusz-hálózat, ami gyakorlatilag lehetővé teszi az összes kis községek összeköttetését a városokkal.

A közlekedés modern megoldása Bratislavában.

Szociális
és kulturális fejlődés

A szocialista Csehszlovákia gazdasági és szociális politikájának fő célja az összes polgárok jólétének állandó növelése, anyagi és szellemi szükségleteiknek mind sokoldalúbb kielégítése. A szocializmus építésének időszakában (1948 óta) ebben a tekintetben jelentős eredményeket értünk el:

— a teljes foglalkoztatottság megvalósításával és a széleskörű társadalombiztosítás rendszerével megszülettek minden állampolgár létbiztonságához a szükséges feltételek;

— a korábban elmaradott területek gazdasági fejlesztésével s a városok és a vidék életszínvonala között a régebbi nagy különbségek fokozatos felszámolásával lényegében megoldódtak a területi problémák;

— minden tekintetben javultak a munka- és életfeltételek.

Be lett vezetve az ötnapos munkahét, meg lett hosszabbítva a szabadság egészen 4 hétre

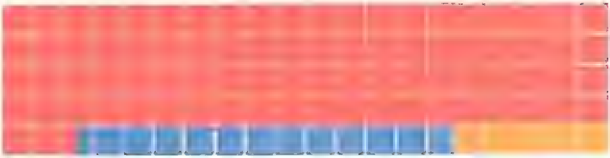

Az állami költségvetés bevételeinek szerkezete

- jövedelmek a népgazdaságból **82,5 %**
- adók és illetékek a lakossagtól **12,4 %**
- egyéb bevetelek **5,1 %**

(a ledolgozott munkaévektől függően), és le lett szállítva a nyugdíjjogosultság korhatára. Hála a jobb egészségügyi és higiéniai gondoskodásnak, táplálkozásnak és lakásviszonyoknak s a széleskörű üdülési lehetőségeknek javult a lakosság egészségi állapota.

A szocialista társadalom törődik az életszínvonal kiegyensúlyozott és sokoldalú emelkedésével. Az emberek anyagi szükségleteinek növekvő kielégítése egybekapcsolódik az általános életkörülmények, a munka- és létkörnyezet javulásával, az egészségről és a családról való gondoskodás javításával, a műveltség és a kultúra fejlődésével, a szabadidő értékes kihasználási lehetőségeinek létrehozásával stb.

Az anyagi fogyasztás nem főcélja a szocialista társadalomnak, de kiindulópontul szolgál az emberek életének általános tartalmi gazdagításához és alkotóképességeik fejlődéséhez. Alapvető cél a sokoldalúan fejlett személyiség kialakítása, a szocialista életmód megteremtése és megszilárdítása.

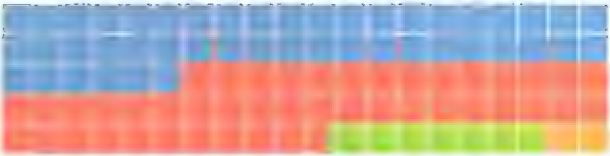

Az állami költségvetés kiadásainak szerkezete

- a népgazdaságra **45,9%**
- társadalombiztosításra és kultúrára **44,7%**
- honvédelemre és közbiztonságra **7,2%**
- közigazgatásra **2,2%**

A lakosság jövedelme, kiadásai és fogyasztása

A csehszlovák polgárok jövedelme *pénzjövedelmekből* — munkából eredő, szociális és egyéb jövedelmekből —, valamint *szolgáltatások és termékek formájában nyújtott jövedelmekből* áll, amiket össztársadalmi alapokból ingyenesen kapnak.

Az átlagmunkabérek (beleértve a fizetéseket is) az utóbbi években átlagosan évenként 3,5 %-kal emelkedtek.

Jellegzetes vonás a lakosság jövedelmeinek fejlődésében a társadalmi fogyasztásból eredő jövedelmek gyorsabb növekedése, tehát a szociális pénzjövedelmek és az ingyenesen nyújtott szolgáltatások és termékek értéke gyorsabban emelkedik, mint a munkából származó jövedelmek.

Gyors tempóban emelkednek elsősorban a társadalmi fogyasztás olyan elemei, amelyek javítják a polgárok öregkori és betegbiztosítását, a gyermekes családokról való gondoskodást, a lakásviszonyokat, az egészségügyi gondoskodást, a polgárok magas műveltségének és művelődési lehetőségeinek feltételeit.

A lakosság évi jövedelme

	Összesen mld. Kčs	*Megoszlás %—ban*	*Egy lakosra esik Kčs*
Munkabérek	232,3	58,5	15 344
Szociális pénzjövedelmek	59,7	15,0	3 946
Egyéb jövedelmek	39,5	10,0	2 609
Pénzjövedelmek összesen	331,5	83,5	21 899
Ingyenesen nyújtott szolgáltatások és termékek értéke	65,3	16,5	4 310
Jövedelmek összesen	396,8	100,0	26 209

A termelés fejlődésével és a jövedelmek emelkedésével együtt növekszik a lakosság fogyasztása nemcsak mennyiségileg, de javul a fogyasztott termékek választéka és minősége is. Az élelmiszereket tekintve, mindenekelőtt nő a hús, tejtermékek, tojás, zöldség és gyümölcs fogyasztása, az ipari termékeknél pedig az életet megkönnyítő és kellemesebbé tevő tárgyak vásárlása. A fogyasztás struktúrájának progresszív változásaival kapcsolatban folyamatosan emelkedik a lakosság kulturális szükségleteinek a részaránya.

A lakosság évi kiadásai és megtakarításai

	Összesen mld Kčs	*Egy lakosra esik Kčs*	*Megoszlás %—ban*
Áruvásárlás	222,2	14 676	67,0
Kiadások szolgáltatásokra	42,1	2 784	12,7
ebből lakbér *	7,2	479	2,2
Egyéb kiadások	59,1	3 903	17,8
ebből adók és illetékek	37,6	2 487	11,4
Megtakarítások	8,1	536	2,5
Kiadások összesen	331,5	21 899	100,0

* beleértve a fűtést; a lakosságnak kb. a felét érinti, akik bérházakban laknak

Az egy lakosra eső fogyasztás

		1960	*1978*
Hús	kg	56,8	83,4
Tej és tejtermékek	kg	173,0	220,0
Tojás	db	179	315
Zsiradék és olaj	kg	19,3	23,1
Gabonafélék	kg	167	143
Cukor	kg	36,3	37,5
Villamosenergia (háztartásokban)	kWh	110	536
Gáz (háztartásokban)	m^3	27	125

Lakásviszonyok

Az építőanyagok termelésének fejlődése, az építőipar teljesítőképességének növekedése és az állam hathatós pénzügyi támogatása lehetővé tették a lakásépítkezés emelkedő trendjét, valamint a régi lakásállomány széleskörű rekonstrukcióját.

1000 lakosra számítva felépült az alábbi időszakokban:

időszak	*1948–50*	*1951–60*	*1961–70*	*1971–78*
lakások száma	2,4	3,9	6,0	8,6

Az összlakosságból
— 42,7 % lakik I. kategóriájú lakásokban (összkomfortos lakás, központi fűtés, melegvízszolgáltatás),
— 48,7 % három- és többszobás lakásokban konyhával,
— körülbelül a lakosok fele családi és falusi házakban,
— körülbelül a lakosok fele a szocializmus építésének éveiben (1948 után) épült lakásokban lakik.

Rekonstrukciók folytán lényegesen javultak

A „Párizsi kommün" lakótelep České Budějovicében.

Važec község a Magas Tátra alatt.

a lakásviszonyok nemcsak a városokban, de különösen a falvakban, ahol likvidálták az egészségi szempontból kifogásolható és meg nem felelő lakásokat.

Az újonnan épülő lakások több, mint 50 %-a három- és többszobás, 98 %-ában központi vagy távfűtés van, 99 %-ában melegvíz-szolgáltatás, 90 %-ában gáz és 90 %-ában beépített bútor van (legalább az előszobában).

A lakásépítések módja:

23 % komunális (községi) lakás, ahol minden költséget az illetékes nemzeti bizottság fedez;

29 % szövetkezeti lakás, ahol a költségek 1/3-át a szövetkezeti tag viseli, 1/3-át a nemzeti bizottság dotáció formájában, és 1/3-át alacsony kamat mellett nyújtott hosszúlejáratú kölcsönből fedezik; a törlesztés és a kamat be van számítva a lakbérbe;

18 % vállalati lakás; a költségeket az illető vállalat viseli; 30 % családi ház; itt a költségeket az építtető fedezi. A nemzeti bizottságtól bizonyos dotációt kap az építőanyagok megvételére, és hosszúlejáratú kölcsönt is kap alacsony kamatra.

	A tárgyak 100 háztartásra eső száma	
	1960	*1978*
Hűtőszekrények	11	88
Villamos mosógépek	54	120
Televíziók	21	111
Személygépkocsik	6	37

Az átlagos havi lakbér központi fűtéses lakásért, fürdőszobával, WC-vel, beleértve a fűtési illetményeket
1-szobás lakásnál konyhával
168 Kčs
2-szobás lakásnál konyhával
238 Kčs
3-szobás lakásnál konyhával
287 Kčs

Ezt az alacsony lakbért állami dotáció teszi lehetővé, amivel az állam az Ingatlankezelő Vállalatok gazdálkodását támogatja.

Folyamatosan javul a háztartások berendezése bútorral és lakás-textillel, valamint a munkát könnyítő s az életet kellemesebbé tevő tárgyakkal.

Az állam mind nagyobb gondot fordít a községek ellátására modern üzletekkel, éttermekkel, művelődési házakkal, az utcák rendezésére, tisztaságára és kivilágítására, a parkosításra és díszvirágokra, a zaj és az exhalációk elleni harcra, a folyóvizek tisztaságára. Új lehetőségek létesülnek rövid idejű üdülésekre is sportpályák, strandok kiépítésével stb. Rendszeres figyelmet fordítanak a munkahelyi és egyéb környezet védelmére.

Gondoskodás a családról, anyákról és gyerekekről

A szocializmus építésének egész ideje alatt az érdeklődés a gyermekes családok életkörülményeinek javítása iránt a szociális politika egyik kiemelt helyén áll.

Jelenleg a család minden gyerek születésekor 2000 Kčs egyszeri támogatást kap, az anya pedig 26 hetet van fizetett szülési szabadságon, mely időre bérének (fizetésének) 90 %-át kapja. Amennyiben az anya a szülési szabadság letelte után foglalkozása helyett gyermeke gondozásának szenteli magát, úgy a második és minden további gyermek kétéves koráig havi 500 Kčs támogatást kap.

Minden család kap gyermeknevelési pótlékot, éspedig egy gyerekre havi 140 Kčs-t, 2 gyerekre 530 Kčs-t, 3 gyerekre 1030 Kčs-t, 4 gyerekre 1480 Kčs-t, 5 gyerekre 1770 Kčs-t, 6 gyerekre 2060 Kčs-t és minden további gyerekre 290 Kčs-t.

A esaládról való gondoskodás terén a további intézkedések közé tartozik az újházas-kölcsön, állami hozzájárulással, ami gyerek születésekor esedékes, mint a kölcsön rendkívüli törlesztése — az első gyereknél 2000 Kčs és minden további gyereknél 4000 Kčs összegben.

A támogatásnak ezen közvetlen formáin kívül a gyerekes családok közvetett támogatást is kapnak, pl. engedményeket a munkabéradóból, a lakbérből, a menetdíjakból a közlekedésben, továbbá kedvezményes szolgáltatások formájában a bölcsődékben, óvodákban, iskolai étkezdékben stb.

A lakosság egészségügyi ellátása

Ingyenes Csehszlovákiában minden gyógykezelés, beleértve a gyógyszereket és egyéb egészségügyi segédeszközöket: az ambuláns kezelés és az orvos látogatása a beteg lakásán, a szak-kivizsgálások, fogkezelés, kórházi kezelések és operációk, a betegek beszállítása a gyógyintézetekbe éppúgy, mint a kezelés szanatóriumokban és fürdőhelyeken.

Nagy figyelmet szentelnek a megelőző egészségügyi gondozásnak, az anyák és gyerekek egészsége védelmének és az iskolai egészségügyi szolgálatnak, a higiénikai és járványszolgálatnak, valamint az egészségügyi felügyeletnek az élelmiszergyártásnál.

Az orvosok és a többi egészségügyi dolgozók száma állandóan növekszik, és folyamatosan javul az egészségügyi intézmények berendezése és felszerelése.

Intenzív orvosi gondozási egyseg a Klement Gottwald Vitkovicei Vasgyárak üzemi poliklinikáján.

Az orvosok és az ágyak számának fejlődése az egészségügyi intézményekben

	1950	*1979*
Az 1 orvosra eső lakosok száma	991	325
1000 lakosra eső ágyak száma az egészségügyi intézményekben	10,1	12,3

A lakosság növekvő szintű egészségügyi gondozásának köszönhetően csökkent a csecsemő- és gyermekhalandóság (a csecsemőhalandóság 1,87 %-ra), sok fertőző megbetegedés egyáltalán nem fordul elő, vagy a minimumra lett leszorítva (gyermekparalízis, himlő, torokgyík, tüdővész, szamárköhögés, tetanusz), és javult a lakosság általános egészségi állapota.

Betegbiztosítas
Az orvosi kezelésen kívül a polgárok betegség esetére anyagilag is biztosítva vannak. A táppénz összege a kereset összegétől függ, és három napnál tovább tartó betegségnél a nettómunkabér 90 %-ával egyenlő, de munkanaponként legfeljebb 108 Kčs, tehát havonként 2700 Kčs. A táppénz nem esik munkabéradó alá, és általában egy éven át fizethető. Ha a betegség egy évnél tovább tart, a táppénz helyett rokkantsági nyugdíjat állapítanak meg.

Nyugdíjbiztosítás
Öregkorában minden csehszlovák polgár nyugdíjban részesül.

A nyugdíjjogosultság korhatára az öregségi nyugdíjnál férfiaknál 60 év, nőknél 53—57 év, a felnevelt gyerekek számától függően. A ledolgozott évek minimális száma 25 év; ebbe az időbe beszámítódik a 18. betöltött életév utáni tanulmányok, ill. szakmunkásképzés ideje, valamint az az idő, amit az anya gyermeke hároméves koráig otthon tölt.

A dolgozónak joga van a nyugdíjra, s ez az

A nyugdíjbiztosítás fejlődése

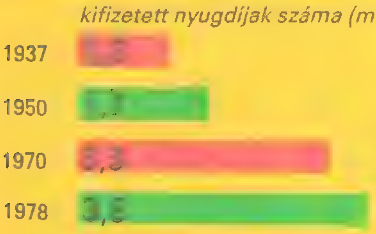

utolsó 5 vagy 10 ledolgozott munkaéve után kiszámított átlagos munkabérének 67 %-a, aszerint, hogy melyik számitási mód az előnyösebb számára; a nyugdíj maximális határa 2530 Kčs havonként. A legalacsonyabb egyéni nyugdíj 780 Kčs, s ha a nyugdíjára további személy is rá van utalva, akkor 1330 Kčs.

Az 1978-ban megállapított öregségi nyugdíj átlagos havi összege 1260 Kčs volt, azaz a nyugdíjba menők korábbi átlagos netto munkabérének 69,6 %-a.

A nyugdíjjogosultság elérése után lehet vagy
— tovább dolgozni és nem érvényesíteni a nyugdíjigényt; ez esetben minden év után emelkedik a nyugdíjigény az átlagmunkabér 7 %-ával, egészen 3000 Kčs nyugdíj-összegig, vagy
— nyugdíjat kapni, s egyúttal előnyös feltételek mellett tovább dolgozni.

A társadalombiztosítás keretében még a további járadékok kerülnek kifizetésre:
— rokkantsági, ill. részleges rokkantsági nyugdíj,
— özvegyi nyugdíj,

— árvasági járadék az ellátatlan árva gyerekek számára, munkábalépésükig,
— társadalmi nyugdíj azok számára, akik nem voltak biztosítva.

Közművelődés

A műveltség színvonala Csehszlovákiában már a múltban is magas volt, a szocializmus éveiben pedig még lényegesen tovább javult. A középiskolák és főiskolák száma jelentősen emelkedett, a tanítás az összes iskolákban ingyenes, a közép- és főiskolák diákjai ösztöndíjakat kapnak és lehetőségük van alacsony díj ellenében diákotthonokban lakni, a tanulók és diákok előnyös feltételek mellett iskolai étkezdékben és menzákban étkeznek. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy a középiskolás és főiskolás diákok száma is jelentősen megnövekedett.

Az anyák és gyermekek iránti gondoskodás megmutatkozik az iskoláztatást megelőző intézmények, azaz a bölcsődék és óvodák létesítésében is. Az anyáknak ez lehetővé teszi folytatni munkájukat a munkahelyükön, de részt venni a társadalmi és közéletben is, a gyerekeknek pe-

Bölcsőde Praha 4. kerületében

A tanulók és diákok száma az iskolákban
(1000 lakosra számítva)

	1950	*1978*
bölcsődék	20,7	41,6
általános iskolák	144,2	124,2
gimnáziumok és a dolgozók esti iskolái	4,1	10,8
szakközépiskolák és középiskolák	7,6	21,5
felsőoktatási intézmények	3,5	11,9

dig jó színvonalú nevelést biztosít, aminek a tankötelesség előtti korban rendkívüli jelentősége van. Az óvodákat ma a tankötelesség előtti korú gyerekek 75 %-a látogatja, és az az igyekezet, hogy az összes ötéves gyerekek bekerüljenek ide, s így kellő előkészítést kapjanak az iskolára.

Az új iskolatörvény értelmében az iskolakötelezettség tízéves. A gyerek 6. életévének betöltése után kezdődik, és 8-éves általános iskolából és 2-éves további tanulásból áll a középiskolák valamelyik típusán (beleértve a szakmunkásképzö tanintézeteket is). A 10-éves kötelező iskolalátogatás után lehet tovább tanulni középiskolában, befejezni azt érettségivel, és érettségi után főiskolai tanulmányokat végezni.

Rendkívüli gondot fordítanak az utóbbi években az ipari tanulók nevelésére. Nemcsak azért, mert a technika fejlődése állandóan magasabb szakképzettséget kíván meg a munkásifjúságtól, hanem nem utolsó sorban azért is, mert a szocialista társadalomnak szüksége van sokoldalúan művelt munkásokra, akik a legnagyobb mértékben képesek minden szinten részt venni az állam és a társadalom irányításában. Az ipari tanulók iskolarendszere összekapcsolja a szakmai felkészítést az általános neveléssel, és ezért

a szakmunkás tanintézetek tantervét kibővítették társadalomtudományi tantárgyakkal, matematikával és természettudományi tantárgyakkal, amelyek megadják az általános műveltség alapjait úgy, hogy a tanulók továbbképző tanulmányok keretében képesek legyenek a szaktanintézetet érettségivel bevégezni. Az oktatás demokratizmusa utat nyit az egész tehetséges ifjúság számára nemcsak a teljes középiskolai, de a főiskolai végzettséghez is.

Az iskolai rendszer alkotórészét képezik a művészeti népiskolák. A művészeti szakiskoláktól eltérően nem nevelnek hivatásos művészeket, hanem kiegészítik a műveltséget az esztétikai nevelés terén (zene, ének, képzőművészet), kielégítik az ifjúság művészi kedvtelését, s egyben a sokat igérő tehetségek számára a különböző művészeti szakiskolákba való előkészítés feladatait teljesítik.

A nevelés és oktatás folyamatából nincs kizárva a testi vagy egyéb fogyatékossággal sújtott ifjúság sem. Foglalkozásukra a különös gondot igénylő fiatalok iskoláiban készülnek fel; túlnyomórészt bennlakó iskolásokról van szó.

A közép- és főiskolákon lehet tanulni foglalkozás mellett is; ilyen esetben a diáknak évi 30 napig terjedő fizetett tanulmányi szabadságra van joga.

Mezőgazdasági középiskola diákjainak gyakorlati oktatása.

Ipari tanulók oktatása. Antonín Zápotocký Ipari Tanulók Tanintézete a Kaučuk, Kralupy nad Vltavou nemzeti vállalatban, a Középcseh kerületben.

A tanulóknak és diákoknak az iskolán kívüli időben is figyelmet szentelnek szakkörökben, illetve klubokban és sportegyesületekben, a műszaki alkotóképességük fejlesztésében és tudományos ténykedésük támogatásában.

Szobrász-kerámikus szakkör a Julius Fučík Úttörők és az Ifjúság Központi Házában, Prága 2. kerületében. Itt 6 és 12 év közötti gyerekek tanulhatják a kerámiai mesterség alapjait.

Barokk könyvtárterem a Prágai Klementinumban.
>

Kulturális fejlődés

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság haladó kulturális hagyományaival és mostani gazdag, dinamikusan fejlődő kultúréletével a világ legfejlettebb országai közé tartozik.

A szocializmus építésének során (1948 óta) a szocialista állam, a nemzeti bizottságok, a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom, a Szocialista Ifjúság Szövetsége és további társadalmi és szövetkezeti szervezetek segítségével elértük a kulturális és művészeti értékek széles demokratizálását és ezek hozzáférhetőségét az egész lakosság számára.

Arról, hogy állandóan nő az érdeklődők száma az értékes könyvek, a színház, a zene és a képzőművészetek iránt, tanúskodnak a következő adatok. Az olvasók száma a közkönyvtárakban 1978-ban, 1937-tel szemben, 900 ezerről két és fél millióra emelkedett. Ugyanezen idő alatt az állandó színházak látogatóinak a száma 5 millióról 9 millióra és a szimfonikus és kamarazene hangversenyek látogatóinak a száma 200 ezerről 2 millióra nőtt. Az állami képtárakat és kiállításokat 5 millió ember tekintette meg.

A 10 734 művelődési házba és klubba az ifjúság köréből évenként kb. 100 millió látogató tér be szórakozás és okulás céljából.

Figyelemreméltó tény a művészi alkotóképesség érvényesítése iránti érdeklődés rendkívüli növekedése, különösen az ifjúság körében. 1978-ban 31 179 amatőr együttes és csoport működött 567 415 taggal, akik 347 771 fellépést valósítottak meg. 25 744 nem művészeti beállítottságú szakkörben 335 029 tag dolgozott. Az amatőr művészeti tevékenység legdinamikusabb fejlődése 1971 óta következett be, amióta az együttesek és tagjainak száma több, mint a kétszeresére nőtt.

Az említett tények meggyőzően bizonyítják, hogy a CSSZSZK-ban a szűk rétegeknek való úgynevezett „magas kultúra" és a dolgozóknak való egyéb kultúra közötti korábbi ellentét ma már teljesen túlhaladott. A mai Csehszlovákiában az értékes kultúra és művészet az egész népé.

Olvasóterem a Városi Népkönyvtárban Prágában.
<

Hangverseny a „Prágai Tavaszon" a Szent Vitus székesegyházban.

Nemzetközi politikai dalfesztivál Sokolovban.

Amatőr művészeti gyermekegyüttes a szlovákiai Vrbov községből, Žďár környéki népviseletben.

Az ifjúság műszaki alkotókészségét különböző szakkörökben fejlesztik.

Amatőr művészi tevékenység a Cseh Szocialista Köztársaságban

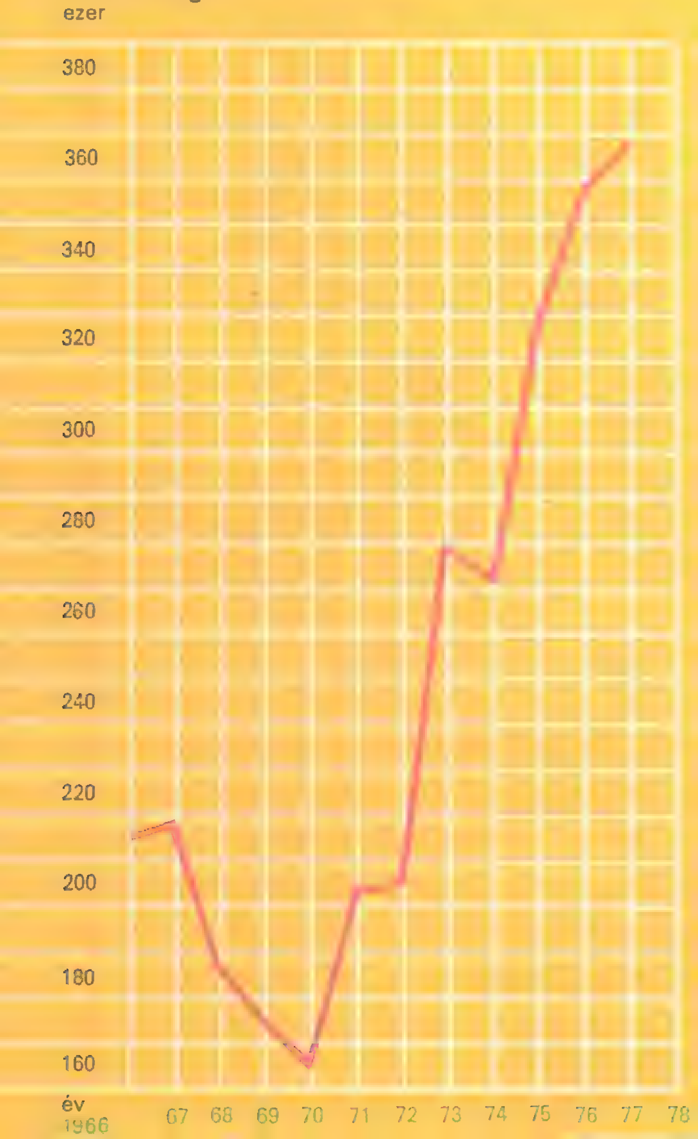

A népkönyvtárak olvasóinak száma a Cseh Szocialista Köztársaságban

Karlštejn — a 14. században IV. Károly által alapított gótikus vár.

Telč — városi védett müemlékek.

Sikeresen fejlődik az új művészi alkotás. A CSSZSZK-ban most évenként kb. 7000 könyvcím jelenik meg több, mint 80 millió példányban. Az 1971—1975-ös években például csupán a CSSZK-ban 689 új eredeti szépirodalmi mű jelent meg összesen 11 025 000 példányban. A népi felszabadító harc beteljesülésének és a Szovjet Hadseregnek a fasizmuson aratott győzelme 30. évfordulójára meghirdetett versenypályázatra 1509 képzőművész küldte be 6262 művét.

Évenként mintegy 40 játékfilm kerül bemutatásra, a színházak a klasszikus műsoron kívül évenként számos új darabot hoznak színre, a hangversenytermekben mai zeneszerzők új szerzeményei hangzanak. Az egész kultúrvilágon igen népszerű többek között a Prágai Tavasz zenefesztivál, amelyen kiváló művészek a világ sok országából a cseh, szlovák és a világ zenealkotásának műveit adják elő.

Nagy értékeket képviselnek a kulturális műemlékek, a korábbi nemzedékek alkotásai, melynek fenntartására és restaurálására a mai nemzedék sok gondot fordít. Városi védett területek pl. a CSSZK-ban Telč, Slavonice, Kutná Hora, Český Krumlov, Cheb, elsősorban pedig Prága ősrégi részei; a SZSZK-ban Banská Štiavnica, Levoča, Kremnica, Trnava és sok

Az Árvai Vár.

Barokk orgona a Szt. Jakab templomban Prágában.

A sychrovi kastély interiőrje.

Reneszánsz stílusú városháza Levočán (Löcsén).

A forradalmi munkásmozgalom múzeuma České Budějovicében.

A Szlovák Nemzeti Felkelés emlékmůve Banská Bystricán.

más, továbbá várak, kastélyok, múzeumok, képtárak és paloták, gazdag gyűjteményekkel. A nyilvánosságnak 133 várat és kastélyt van módjában megtekinteni.

Csehszlovákia olyan ország, amely nagy összegeket fordít a történelmi műemlékek és természeti szépségek megóvására. A rezervációkat és a védett műemlékek ezreit évenként több millió hazai és külföldi látogató tekinti meg.

Üdülés és sport

Az üdülés és az utazás lakosaink életmódjának elválaszthatatlan részévé lettek. Lehetővé teszi ezt a jövedelmek emelkedése, a munkahét lerövidítése ötnaposra és a szabadságok meghosszabbítása, lényegesen részt vesznek e folyamatban a szakszervezetek és az üzemek anyagi hozzájárulásaikkal, üdülések szervezésével és megfelelő objektumok építésével. Különös gondot fordítanak az ifjúság üdültetésére.

Erősen fellendült különösen a nagy városok lakosainak az üdülése saját víkendházaikban és kis falusi házaikban. Prágában például minden ötödik családnak, a többi nagy városban pedig minden ötödik — hetedik családnak van saját víkendháza vagy falusi háza.

A testnevelés és a sport tömeges jellege Csehszlovákiában hagyományos, jelenleg a lakosoknak több, mint 14 %-a valamely sportegyesületnek a tagja. Csehszlovák különlegesség az ötévenként rendezett spartakiádok, mely alkalmakkor a tömeges fellépéseken több, mint 600 ezer tornász vesz részt.

A népi építőművészet emlékei üdülés céljait szolgálják.

A pragai Sparta sportegyesület jégkorong reménységei.

„G. Havel 300 kanyarja" — nemzetközi motorkerékpérverseny.

A csehszlovák ejtőernyősök nemzetközi téren számos kiemelkedő sikert értek el.

A Pospíšil testvérek — a kerékpáros labdarúgás 13-szoros világbajnokai.

Csehszlovák spartakiád 1975-ben — nők gyakorlata Smetana „Vltava" c. szimfóniájának zenéjére.

ALISM

A Krkonoši Nemzeti Park.

A Csorbató a Magas Tátrában.

Magas Tátra — látkép a Lomnici csúcsról.

A csehszlovák nép szeretettel üdvözöl mindenkit, aki jó szándékkal jön megismerni az ország szépségeit, megtekinteni műemlékeit, kulturális és sportrendezvényeit, mindenkit, aki pihenni jön és új erőt nyerni a fürdőhelyek gyógyforrásainál, a hegyek és erdők ölén, a folyók, tavak és halastavak partjain, aki őszintén érdeklődik élete és békés alkotómunkája iránt.

POLSKA
S
Jeseník
Opava
OSTRAVA
Odra
Český Těšín-Cieszyn
Olomouc
Teplice n. Bečvou
E 85
E 16
Morava
Gottwaldov
Luhačovice
Váh
Oravský hrad
Strečno
Trenčianske Teplice
Trenčín
Bojnice
Čachtice
Piešťany
Nitra
BANSKÁ BYSTRICA
Sliač
Zvolen
Hron
BRATISLAVA
Dudince
Ipeľ
Šahy-Parassapuszta
Slovenské Ďarmoty-Balassagyarmat
Dunaj
Štúrovo-Esztergom
Mníšek nad Popradom-Piwniczna
Vyšný Komárnik-Barwinek
Bardejov
Levoča
Poprad
Hornád
Spišský hrad
Topľa
KOŠICE
Ondava
Vyšné Nemecké-Užgorod
MAGYARORSZÁG

© ORBIS sajtóiroda,
Praha 1980

CSEHSZLOVÁKIA

a 80-as évek küszöbén